

Извештај о оцени задовољства становништва друштвеним и економским развојем, стањем у области инфраструктуре и животне средине у општини Тител

Испитивање ставова заинтересованих страна и циљних група о друштвеном и економском развоју, животној средини и инфраструктури у општини Тител у оквиру процеса израде Плана развоја општине Тител, спроведено је у сарадњи са Регионалном развојном агенцијом Бачка и уз подршку Института за економику пољопривреде Београд, а под покровитељством Покрајинског секретаријата за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу АПВ.

Преглед и оцена постојећег стања је први практичан корак у процесу израде Плана развоја и подразумева прикупљање и обраду података из примарних и секундарних извора. Упитник је коришћен као извор примарних података како би се уз секундарне, односно званичне статистичке податке, извршила анализа: економског развоја; области друштвеног развоја; показатеља капацитета и доступности физичке инфраструктуре; стања у сектору животне средине.

У испитивању су учествовале све заинтересоване стране и циљне групе, како би се обезбедила што боља релевантност добијених података и прецизност информација.

1. Резиме

1.1. Циљеви и резултати истраживања

Циљеви овог испитивање били су следећи:

- Испитивање ставова заинтересованих страна и циљних група према елементима економског развоја, друштвене и физичке инфраструктуре и заштите животне средине у Општини, односно њиховој доступности и капацитетима;
- Идентификација кључних недостатака/изазова које би адекватним акцијама надлежних служби у наредном периоду требало унапредити, као и препознавање реалних потенцијала на којима је могуће заснивати даљи развој Општине;
- Добијени резултати истраживања имају за циљ да помогну доносиоцима одлука на нивоу општине да прикупе информације о реалном стању у различитим секторима, на основу којих могу да предузму кораке засноване на краткорочним и дугорочним циљевима, ради побољшања оних области/сектора у којима је ниво задовољства становника мање-више просечан или испод просека;
- Пружити широј јавности уверење о томе да је управа ЈЛС транспарентна и одговорна, као и да су повратне информације које се добијају од становника важне и да утичу на активности управе;

Овом активношћу су постигнути следећи краткорочни резултати:

- Спроведено је испитивање ставова свих заинтересованих страна и циљних група према друштвеном и економском развоју, стању животне средине и инфраструктуре у Тителу, на основу чега се могу оријентисати инвестиције у циљу унапређења квалитета живота у Општини;
- Израђен извештај о спроведеном испитивању ставова заинтересованих страна и циљних група према општим условима и квалитету живота у Општини;
- Општина Тител је оспособљена за спровођење континуираног испитивања ставова становника о задовољству услугама, инфраструктуром и квалитетом животне средине у Општини;

Очекивани дугорочни ефекти испитивања, у складу са постављеним циљевима, су следећи:

- Општина Тител континуирано спроводи испитивање ставова свих заинтересованих страна према општим условима живота и рада у Општини, најмање једном годишње;
- Ставови и мишљења становника се користе као смерница за унапређење квалитета живота становника Општине кроз интервенције надлежних служби у виду унапређења административног оквира, а самим тим и пословног окружења, унапређење информисања становништа, као и алокацију новчаних средстава у приоритетне инфраструктурне пројекте;
- Повећано учешће заинтересованих страна у доношењу одлука.

1.2. Сажети приказ резултата испитивања и најважнијих закључака

На основу резултата испитивања ставова заинтересованих страна и циљних група према економском развоју, стању друштвене и физичке инфраструктуре и стању заштите животне средине у општини Тител, Општина је израдила препоруке и смернице за унапређење квалитета живота, односно отклањање нестатака у различитим секторима на које су корисници указали у оквиру испитивања. Испитивање је показало да учесници анкете углавном нису задовољни тренутним нивоом економског развоја (просечна оцена је 2,0), те да је неопходно унапредити капацитете пословне инфраструктуре, који су за 55,6% незадовољавајући, и подржати сектор МСПП како би се повећала запосленост (могућношћу запошљавања је незадовољно 58% испитаника). Преко 50% испитаника незадовољно је постојећом туристичком понудом, која захваљујући расположивости природних ресурса, а пре свега специлног резервата природе Тителски брег и реке Тисе, може да буде много боља.

Развијеност физичке инфраструктуре у општини Тител није на задовољавајућем нивоу (просечна оцена 2,7). Скоро 50% испитаника је незадовољно стањем и капацитетима канализационе мреже; 48,7% је незадовољно стањем водоводне мреже као и квалитетом воде за пиће (54,8%); путна мрежа према мишљењу 45,2% ученика анкете није довољно развијена и квалитетна; док је јавним превозом потпуно незадовољно 66,1% испитаника. Најбоље оцене констатоване су код услуге одношења смећа.

Развијеност и квалитет друштвене инфраструктуре је на веома ниском нивоу (просечна оцена износи 2,2), а стање је најлошије у области неге и помоћи старих лица (просечна оцена 1,0 до 1,4). Најбоље је оцењен систем предшколског (3,3) и основног образовања (3,3).

Општа оцена квалитета животне средине у општини Тител износи 3,0, при чему је информисање о надлежностима, раду и активностима у вези са квалитетом и заштитом у појединим областима животне средине оцењена мањим оценама.

Учесници анкете сматрају да је општина Тител највише препознатљива по познатим личностима (44 одговора), а да најзначајнији неискоришћени потенцијал лежи у сектору туризма (33 одговора) и природних ресурса (32 одговора). Као приоритетну област улагања и развоја у Општини испитаници преваходно виде сектор МСПП (47 гласова).

Препоруке које су израђене на основу извештаја односе се на мере и активности које могу бити спроведене у кратком или средњем року (6 месеци до годину дана), уз мања улагања, промену праксе у раду општинске управе и уређење административних процедура. Међутим, не тако мали број мера подразумева значајна улагања која превазилазе буџет Општине и не зависе само од одлука које се доносе на локалном нивоу. У том смислу овај извештај ће послужити и као материјал за развој инфраструктурних пројеката који ће допринети значајнијем унапређењу квалитета комуналних услуга у општини Тител.

1.3. Сажети преглед закључака и препорука

1.3.1. Препоруке у области економског развоја

- *Подршка развоју сектора малих и средњих предузећа и предузетништва*
- *Унапређење система субвенционисања пољопривреде са нивоа општине*
- *Унапређење туристичке понуде и туристичких производа*

1.3.2. Препоруке у области физичке инфраструктуре

- *Унапређење комплетне физичке инфраструктуре*
- *Одржавање квалитета услуге одношења смећа из домаћинства на задовољавајућем нивоу*
- *Пружање саветодавне подршке за прерађивачке фирме*

1.3.3. Препоруке о области друштвене инфраструктуре

- *Унапређење здравственог система*
- *Отварање виших и високошколских установа (државних и приватних)*
- *Изградња и отварање адекватних објеката за смештај и бригу о старим лицима*
- *Изградња спортке хале*

1.3.4. Препоруке у области животне средине

- *Унапређење квалитета воде за пиће*

- *Унапређење квалитета ваздуха*
- *Унапређење система информисања грађана о надлежностима, раду и активностима у области заштите животне средине*

Одлука о приступању изради Плана развоја општине Тител за период од 2022 -2030. године донета је на седници Скупштине општине Тител (Одлука број 011-21/2021-I од дана 27.10.2021. године). Припремне активности спроведене су у периоду септембар-октобар 2021. и обухватале су:

- *Припрему методологије испитивања, утврђивање метода за прикупљање података, израду упитника и утврђивање узорка.* Методологија и упитник су представљени члановима радних група на радионици, у Тителу, у октобру 2021. године. Радне групе утврдиле су временски оквир за спровођење анкетног испитивања. Радни тим су чинили чланови радних група за економски, друштвени и еколошки развој, као и чланови координационог тима. Општина Тител је утврдила да ће испитивање бити спроведено у октобру/новембру 2021. године јер су становници тада присутни у највећем броју.
- Радионица на којој је радни тим припремљен за спровођење испитивања одржана је 19.10.2021. године. На овој радионици је радни тим упознат са својим задацима, израђена је финална верзија упитника у онлајн и штампаној форми и сви чланови радног тима су оспособљени за реализацију утврђених задатака. Финалну верзију упитника су, након радионице, потврдили и прихватили представници општине и представници РРА Бачка. На овој радионици израђено је и обавештење о испитивању и овлашћење за анкетаре. Утврђено је да одговорност за спровођење испитивања заједнички носе локална самоуправа и РРА Бачка. На радионици је утврђен и минимални узорак за испитивање – 382 испитаника, односно 3% од укупног броја становника старијих од 18 година.

Испитивање је спроведено у периоду од 19.10. до 3.11.2021. године. Анкета је спроведена коришћењем следећих метода: онлајн попуњавањем анкетног листића који је био доступан на веб сајту Општине; анкете су биле постављене на прометном месту у згради Општине и месних заједница; попуњавање упитника вршено је и у просторијама ЈЛС и месних заједница. Такође, анкетни листићи су подељени члановима радних група за израду Плана развоја општине Тител у циљу даље дистрибуције и већег обухвата грађана и грађанки општине Тител. У оквиру испитивања прикупљен је укупно 115 попуњен упитник, што представља одступање од утврђеног минималног узорка за више од 70%.

Правни оквир за спровођење испитивања утврђен је Уредбом о обавезним елементима плана развоја аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе (Службени гласник РС", број 107/2020.). Смерницама за израду планова развоја јединица локалне самоуправе упућује се на коришћење упитника у циљу прикупљања писаних коментара и ставова заинтересованих страна и циљних група (GIZ, 2020). Упитником су обухваћене све области од интереса за израду Плана развоја Општине, при чему је поред квантитативног и квалитативног оцењивања пружена и могућност уношења коментара, мишљења и предлога заинтересованих страна (отворени упитник).

2. Методологија испитивања ставова заинтересованих страна и циљних група

Методологију за испитивање ставова заинтересованих страна и циљних група о друштвеном и економском развоју, животној средини и физичкој инфраструктури у општини Тител, израдили су сарадници Сталне конференције градова и општина у оквиру пројекта “Подршка локалним самоуправама у Србији на путу придруживања ЕУ“. Методологија је представљена на радионици у октобру 2021. године. Узимајући у обзир захтеве дефинисане законом, препоручена методологија обухвата препоруке и упутства за:

- припрему упитника за оцену друштвеног и економског развоја, као и стања у области животне средине и физичке инфраструктуре;
- развој капацитета и оспособљавање запослених у општини који ће радити на испитивању и анализирати прикупљене податке;
- обраду, приказивање, објављивање и дисеминацију резултата;
- предлог одлуке којом би требало да се утврде процедуре и начин спровођења процене задовољства становника условима живота у Општини.

Испитивање ставова заинтересованих страна и циљних група имало је за циљ откривање и мерење ставова и потреба шире заједнице за потребе доношења одлуке о будућим правцима развоја општине. И поред свих уочених недостатака анкетирања, који се пре свега односе на субјективну интерпретацију, флексибилност, погрешну перцепцију испитаника, искреност испитаника, може се констатовати да се резултати спроведене анкете у многоне поклапају са резултатима анализе званичних статистичких података. Структурирани упитници су омогућили испитаницима да изнесу своје ставове о свим битним областима друштвеног живота, али и да дају своје предлоге за унапређење најбитнијих области по њиховом мишљењу, као и да оцене досадашње напоре локалне самоуправе да унапреде услове живота на територији општине.

Кроз припремне активности запослени у општини су оспособљени да спроведу испитивање и прикупе податке. Менторска подршка је била обезбеђена у сваком кораку током спровођења испитивања, а посебно у изради извештаја и обради података. Примењен је *learning by doing* приступ где су чланови пројектног тима били укључени у сваку припремну активност, а посебно у израду упитника, утврђивање узорка и утврђивање метода прикупљања. На тај начин, запосленима у општини омогућено је да уче и развијају сопствене капацитете чиме је обезбеђено достизање дугорочних ефекта пројекта – локални актери су способни да након завршетка пројекта сами спроведу испитивање ставова заинтересованих страна и циљних група. *Локално власништво* над резултатима обезбеђено је и континуираним укључивањем доносилаца одлука (општинских органа). Тако су све одлуке у вези са спровођењем испитивања донете од стране и у сагласности са одговорним лицима из општине.

Када су у питању методе за прикупљање података предложеном методологијом је требало обухватити неколико различитих метода, од којих је прикупљање података кроз *онлајн анкету* обавезно. Онлајн анкета обезбеђује већу објективност и ефикасност испитивања. Поред овог метода примењено је и прикупљање *података постављањем штампаних форми анкете на прометном месту у згради Општине и зградама месних заједница*, а

попуњавање упитника вршено је и у просторијама општине и месних заједница, такође анкетни листићи су подељени члановима радних група за израду Плана развоја општине Тител. Грађани су о испитивању обавештени преко веб-сајта Општине и путем обавештења које је постављено у згради Општине и месних заједница.

Упитник је садржао три групе питања. **Прва група питања** односила се на прикупљање општих података о испитаницима: пол, старост, место становања (сеоско и градско насеље) и ниво образовања.

Друга група питања подразумевала је квантитативну оцену области економског и друштвеног развоја, физичке инфраструктуре и заштите животне средине. Оцена ових сектора је веома важна јер омогућава планирање унапређења у областима где се захтевају озбиљнија улагања, као и у областима где до побољшања услуге може доћи унапређењем праксе, обуком запослених или увођењем информационах технологија у комуникацију са грађанима.

Испитаницима је било омогућено да изаберу одговор који највише одговара њиховом ставу, што је допринело објективности оцењивања. Поједина питања су садржала и опцију „не знам” како би се избегло да се испитаници који не знају одговор сврставају у одрађену групу која носи вредносну оцену. Уколико је број испитаника који бирају опцију „не знам“ велики, то може указати да они немају довољно информација на основу којих би могли да оцењују одређену област или сектор. У оквиру појединих питања испитаницима је омогућено да наведу неки други одговор, различит од понуђених. Скала оцењивања је изгледала овако:

- 1 – потпуно незадовољан/на;
- 2 – претежно незадовољан/на;
- 3 – ни задовољан/а ни незадовољан/на;
- 4 – претежно задовољна/на;
- 5 – потпуно задовољан/на;

Трећа група питања подразумевала је квалитативну оцену појединих области развоја кроз означавање једног од унапред понуђених одговора који је најближи њиховом ставу.

Четврта група питања била је отвореног типа где су испитаници могли да наведу своја мишљења и предлоге за унапређење стања у појединим областима.

Упитник је осмишљен тако да омогући доносиоцима одлука да стекну увид у реално стање свих релевантних области које су у надлежности локалне самоуправе, али и да, истовремено, омогући грађанима да се информишу о плановима развоја општине и да се заинтересују за учешће у креирању одлука на локалном нивоу.

Узорак је утврђен у односу на укупан број пунолетних становника Општине Тител (12.747 становника по подацима Републичког завода за статистику из 2020. године) али и на основу претходних искустава у спровођењу сличних испитивања. Утврђено је да би најмањи број попуњених анкетних листића требало да буде 382. Показало се да утврђен узорак представља изазов за пројектни тим који није успео да реализује задати циљ. Због тога је важно да се у наредним испитивањима број укључених испитаника повећава, како би се повећала и веродостојност резултата и квалитет испитивања.

Утврђивање узорка подразумевало је и одређену стратификацију унутар самог узорка па је утврђено да би међу испитаницима особе женског пола требало да буду заступљеније, што је и испуњено (59,1% жене, 36,5% мушкарци). Просечна старост становништва у Тителу је 43 године, па је група испитаника старости 30-40 година старости (27%), а затим лица са 40-50 година старости (25%) била најзаступљенија.

Грађани су били информисани о испитивању путем веб-сајта општине где је била постављена вест и линк ка онлајн упитнику и путем штампаних обавештења. Обавештење је садржало и број телефона на који су грађани могли да се више информишу о испитивању. У следећим испитивањима би требало узети у обзир и друге начине информисања грађана, путем локалних медија, уколико је могуће.

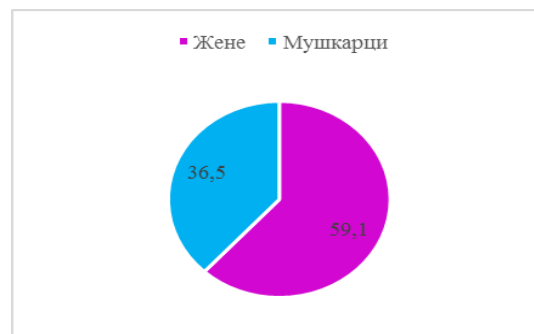
3. Резултати испитивања ставова о стању друштвеног и економског развоја, животне средине и инфраструктуре у општини Тител

Испитивање ставова заинтересованих страна о стању друштвеног и економског развоја, развијености и капацитетима физичке инфраструктуре и стању животне средине у општини Тител, у оквиру процеса израде Плана развоја, спроведено од 19.10. до 3.11.2021. године. Подаци добијени анкетним испитивањем су обједињени у једну базу, након чега је уследила њихова статистичка обрада и анализа добијених резултата. У наставку је дата консолидована анализа ставова и потреба шире заједнице.

Општи подаци о учесницима испитивања

Анкетним испитивањем обухваћено је 115 лица у оквиру свих идентификованих заинтересованих страна. У испитивању је учествовало око 60% особа женског пола, док су особе мушког пола биле заступљене са 36,5%, што одговара полној структури становништва у општини (42,6% жене, 39,9% мушкарци). Удео испитаника који није одговорио на питање о полној припадности износи 4,3%.

Графикон 1. Полна структура испитаника (%)

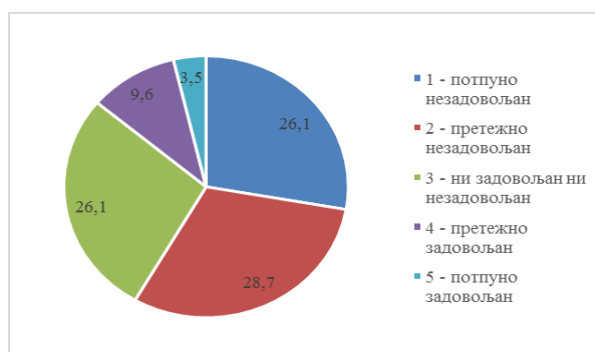

Из градског подручја прикупљено је 43%, а из сеоских насеља 57% упитника. Према старосној структури, у анкети су највише учествовала лица са 30-40 година старости (27%), а затим лица са 40-50 година старости (25%). Лица до 30 година старости чинила су 23% укупног броја испитаника, лица са 50-60 година чинила су 19% испитаника, док су особе старије од 60 година учествовала са 6% у укупном броју испитаника. У погледу нивоа образовања, највећи број испитаника је са средњим (45%) и високим (40%) образовањем.

ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

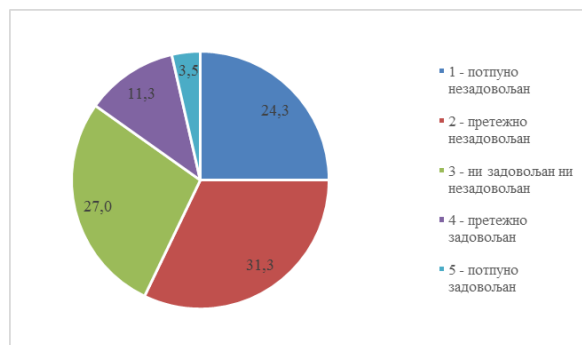
У складу са израженим ставовима у односу на испитиване сегменте економског развоја, испитаници су, генерално гледано, незадовољни нивоом економског развоја општине Тител (просечна оцена је 2,0). У погледу запослености, циљ општине Тител је успостављање одрживог тренда раста запослености и усклађивање политике запошљавања и институција тржишта рада, што је у складу са Националном стратегијом запошљавања Републике Србије. Међутим, највећи проценат испитаника сматра да је **могућност запошљавања** на подручју општине Тител веома лоша. Наиме, преко 50% испитаника је претежно до потпуно незадовољно, 26,1% испитаника је умерено задовољно, док свега 13% испитаника сматра да је могућност за запошљавање у општини Тител задовољавајућа (Графикон 2). Са аспекта промене радног места и преквалификације, оцене су још неповољније, јер је 62,6% испитаника незадовољно стањем ствари у том погледу. Веома мали проценат учесника анкете сматра да је могућност промене радног места задовољавајућа (7,9%), док је нешто више од једне петине испитаника (22,6%) навело да је делимично задовољно могућношћу промене радног места и преквалификације. Слични су ставови и према могућностима за додатни рад и зараду, где је 60% испитаника претежно до потпуно незадовољно, а 12,2% сматра да постоји задовољавајућа могућност за остварење додатне зараде.

Графикон 2. Могућност за запошљавање (%)

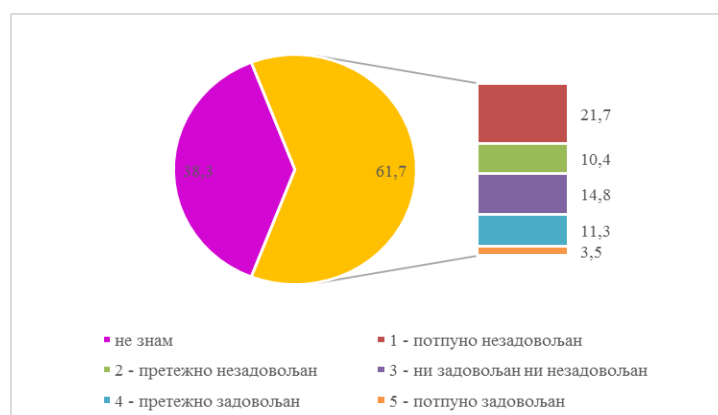
Када је у питању степен развијености **предузетништва** (предузетнички дух, култура и слично), половина испитаника је претежно до потпуно незадовољна стањем у овом сегменту економског развоја. Око 28% њих сматра да је предузетништво умерено развијено, док је 15% испитаника задовољно тренутним нивоом развијености предузетништва (Графикон 3). Да су капацитети пословне инфраструктуре у општини Тител задовољавајући сматра 8,7% испитаника. Међутим, много је већи удео оних који су незадовољни тренутним нивоом развијености и капацитетима пословне инфраструктуре (56,5%). Постигнутим условима за инвестирање умерено је задовољно 27,8% испитаника.

Графикон 3. Степен развијености предузетништва (%)

Иако је 57% укупног броја попуњених упитника добијено из сеоског подручја, више од 30% учесника анкете није дала одговоре на питања која су се тичала сектора **пољопривреде**, што може бити последица недовољне свести о значају ове теме за друштвену заједницу. Учесници анкете који су дали своје одговоре, углавном нису задовољни мерама којима се са нивоа Општине подржава пољопривреда и рурални развој (40%), око 15% испитаника је умерено задовољно, док су мере намењене пољопривреди за око 13% испитаника углавном до потпуно задовољавајуће. Могућношћу удруживања умерено до потпуно је задовољно 28,7%, док је 36,5% испитаника незадовољно амбијентом за удруживање пољопривредних произвођача. У оквиру спроведеног истраживања, највећи број одговора изостао је на питање сарадње са саветодавцима. Чак 38% испитаника није дало одговор на ово питање! Од преосталог броја испитаника који су дали своје одговоре, трећина је незадовољна сарадњом са саветодавном службом, 14,8% је задовољно и исто толико умерено задовољно сарадњом са надлежном саветодавном службом (Графикон 4). Добијени резултат може да упути на закључак да сарадња са саветодавном службом није на задовољавајућем нивоу.

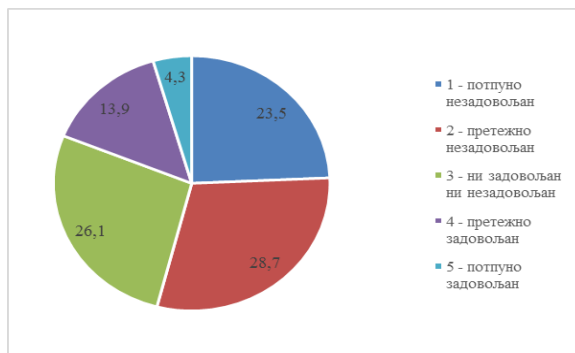
Графикон 4. Квалитет сарадње са пољопривредним саветодавцима (%)

Туризам је упитником препознат као кључни недовољно искоришћен потенцијал општине Тител. Преко 50% испитаника је незадовољно постојећом туристичком понудом, која захваљујући расположивости природних ресурса, пре свега специланог резервата природе Тителски брег и реке Тисе, може да буде много боља. Мањи удео испитаника (18,3%) је

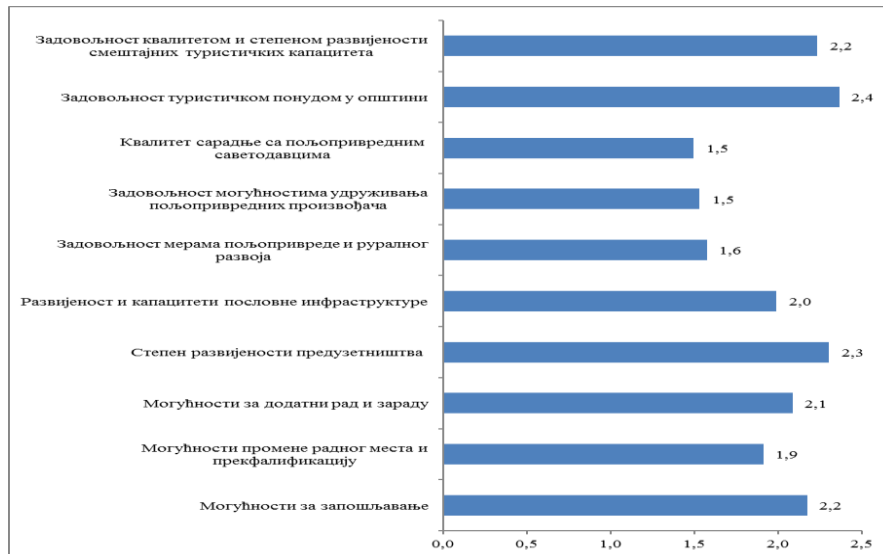
задовољан актуелном туристичком понудом Општине, док је за четвртину испитаника она умерено задовољавајућа (Графикон 5). Учесници анкете сматрају да је у погледу квалитета и развијености смештајних капацитета ситуација још неповољнија, те је свега 9,6% њих одговорило да је задовољно тренутним степеном квалитета и развијености смештајних капацитета.

Графикон 5. *Задовољност туристичком понудом у општини (%)*

Известан број учесника анкете није оценио поједине сегменте економског развоја, што може да укаже да немају довољно информација о стању у тим областима, те да је неопходно унапредити систем информисања, али и стање у тим областима. У делу анкете који је пружио могућност давања коментара на област економског развоја, највећи број учесника сматра да би унапређење амбијента за отварање нових радних места и запошљавање, али и коришћење потенцијала туризма требало да представљају приоритетне секторе за општину Тител у наредном периоду. Просечне оцене за поједине сегменате економског развоја приказане су на Графикону 6.

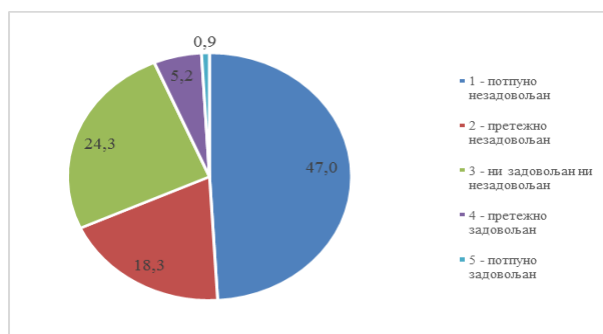
Графикон 6. Просечна оцена ставова испитаника према различитим сегментима економског развоја у општини Тител

ФИЗИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА

Према оцени учесника анкете, стање и развијеност физичке инфраструктуре у општини Тител није на задовољавајућем нивоу (просечна оцена 2,7). Скоро 50% испитаника се изјаснило да је потпуно незадовољно стањем и капацитетима **канализационе мреже**, а њих 18,3% је потврдило да је претежно незадовољно. Четвртина испитаника није ни задовољна ни незадовољна овим системом (Графикон 7). Добијени резултат указује на хитност предузимања мера од стране доносиоца одлука и надлежних служби у циљу унапређења стања и успостављања адекватног канализационог система. Одвођење **атмосферских вода**, такође, није на задовољавајућем нивоу, јер је 58% испитаника незадовољно покривеношћу и капацитетима овог система, док њих 27,8% није ни задовољно ни незадовољно.

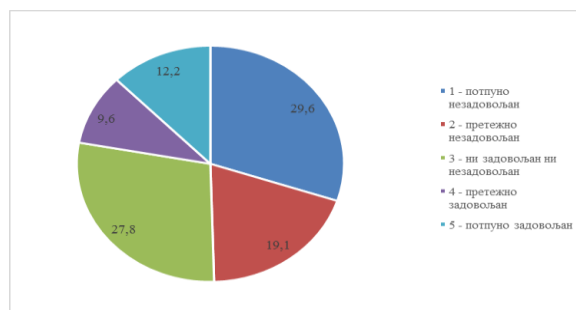
Графикон 7. Оцена стања и развијености канализационе мреже (%)

За већину учесника анкете стање и развијеност **водоводне мреже** (48,7%), као и квалитет воде за пиће (54,8%) нису на задовољавајућем нивоу. Стањем у овом сегменту комуналне

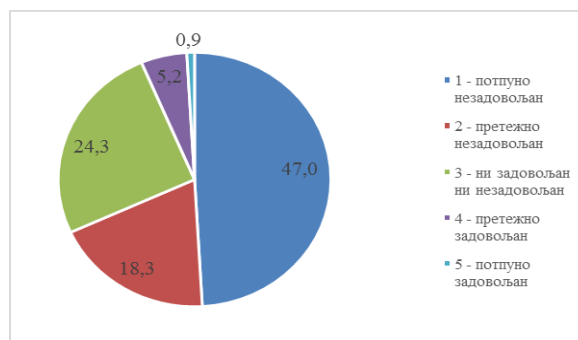
инфраструктуре је задовољно 21,7% односно 26,1%. Највећи број коментара у области друштвене инфраструктуре управо се односио на унапређење квалитета пијаће воде.

Графикон 8. Стање и развијеност водоводне мреже (%)

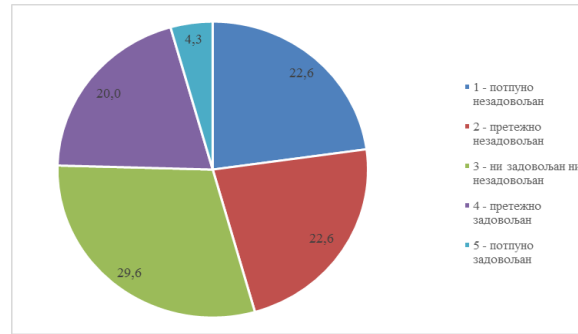
Услуга *одношења и одлагања смећа из домаћинства* оцењена је најбољим оценама. За највећи број испитаника, тачније 63,5%, ова услуга је задовољавајућег квалитета. Незадовољно је 10,4% испитаника, док је умерено задовољно 24,4% (Графикон 9).

Графикон 9. Одношење и одлагање смећа из домаћинства (%)

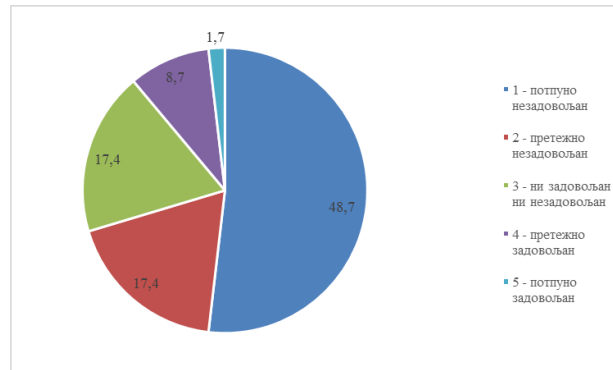
Путна мрежа, према мишљењу 45,2% ученика анкете, није довољно развијена и квалитетна, док је за 24,3% испитаника стање постојеће мреже путева задовољавајуће (Графикон 10). Нешто бољи ставови постоје према стању *путне сигнализације*, обзиром да је 35% испитаника одговорило да је претежно до потпуно задовољно постојећом сигнализациом. Да су постојеће пешачке стазе у лошем стању и да је неопходно повећати њихове капацитете указује 48,7% испитаника који су незадовољни постојећим стањем. Четвртина испитаника је умерено задовољна, а четвртина претежно до потпуно задовољна капацитетима и одржавањем мреже пешачких стаза.

Графикон 10. Развијеност и одржавање путне мреже и паркиралишта (%)

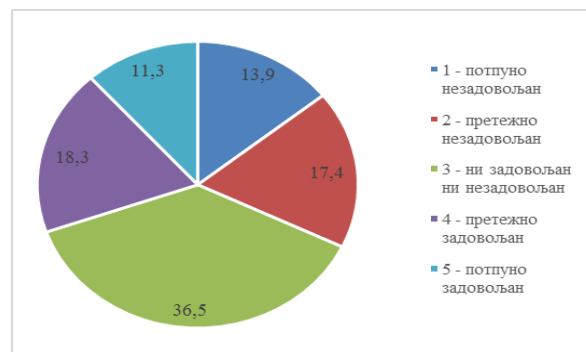
Јавни превоз у општини Тител је један од инфраструктурних елемената који захтева предузимање акције од стране надлежних и хитно унапређење стања. Чак 66,1% учесника анкете је одговорило да је потпуно до претежно незадовољно услугом јавног превоза, док је за свега 10,4% услуга јавног превоза задовољавајућа (Графикон 11). У коментарима се истиче значај увођења директне линије за Београд, бар једном недељно.

Графикон 11. Доступност и учесталост услуга јавног превоза (%)

Паркови и уређеност зелених површина представљају важан пејзажни сегмент сваког насељеног места. Највећи проценат учесника анкете је задовољан уређењем зелених површина и заступљеношћу паркова у општини Тител. Умерено до потпуно задовољно овим сегментом инфраструктуре је 72,2% односно 66,1% испитаника, док је око 30% испитаника незадовољно са обе пејзажне категорије.

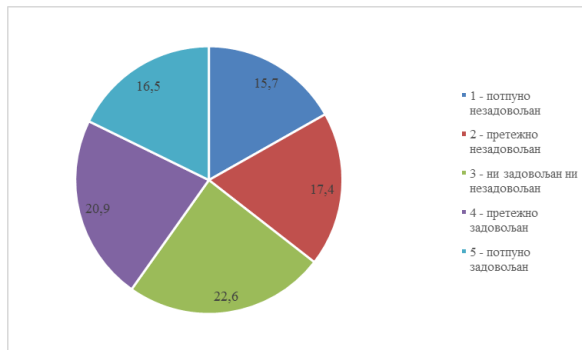
Графикон 12. Заступљеност и уређеност паркова (%)

Пристапачност објеката особама са инвалидитетом за 46,1% испитаника није на задовољавајућем нивоу, док 30% ученика анкете није ни задовољно ни незадовољно пристапачношћу објеката особама са инвалидитетом.

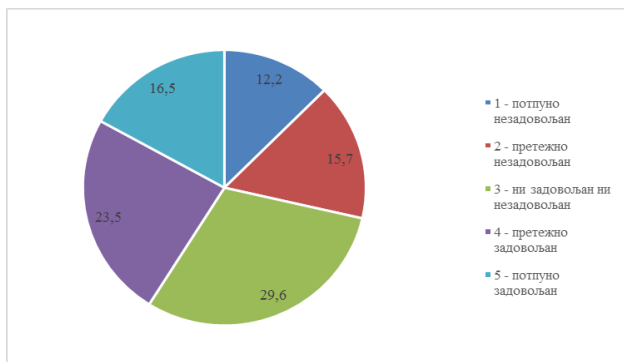
Тренутном покривеношћу гасоводном мрежом и квалитетом услуге испоруке гаса је задовољно 36,5% испитаника, док је 33,1 њих незадовољно. Капацитетима и квалитетом овог система умерено је задовољно 22,6% испитаника (Графикон 13).

Графикон 13. Развијеност гасоводне мреже (%)

Доступност и квалитет **интернета** је задовољавајућа за 40% испитаника, док око 28% учесника анкете није задовољно доступношћу интернета и брзином протока информација. Квалитетом ове услуге умерено је задовољно 29,6% испитаника (Графикон 14).

Графикон 14. Квалитет и доступност интернета високог протока информација (%)

Важно питање комуналне инфраструктуре јесте број и **уређеност пијаца**, а на основу структуре одговора учесника анкете може се закључити да су испитаници задовољни постојећим стањем у овом сегменту. Бројем и уређеношћу пијаца претежно до потпуно задовољно је 40,9% испитаника, 36,5% није ни задовољно ни незадовољно, док се мање од 20% испитаника изјаснило да су капацитети постојеће мреже пијаца недовољни и да су незадовољни њиховим одржавањем.

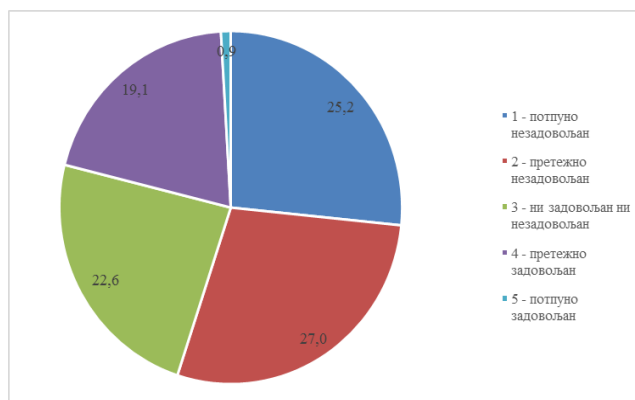
Готово 50% испитаника сматра да је одржавање **гробаља** на задовољавајућем нивоу, док 26,1% њих није задовољно овом услугом. За 21,7% испитаника одржавање гробаља није ни задовољавајуће ни незадовољавајуће.

ДРУШТВЕНА ИНФРАСТРУКТУРА

Друштвена инфраструктура, као скуп средишњих услужних функција, најуже је повезана с развојем својих корисника, а њено стање осликава стандард и квалитета живота у заједници. Просечна оцена друштвене инфраструктуре добијена упитником износи 2,2.

Квалитетом *здравствене заштите* незадовољно је 52,2% испитаника. Као највећи недостатак у коментарима се истиче мали број лекара у здравственим станицама и дому здравља. Такође, указује се и на потребу оснивања хитне службе у Шајкашима, као и на значај опремања свих објеката савременом медицинском опремом. Око 20% испитаника је задовољно постојећим капацитетима и квалитетом здравствене заштите у Тителу.

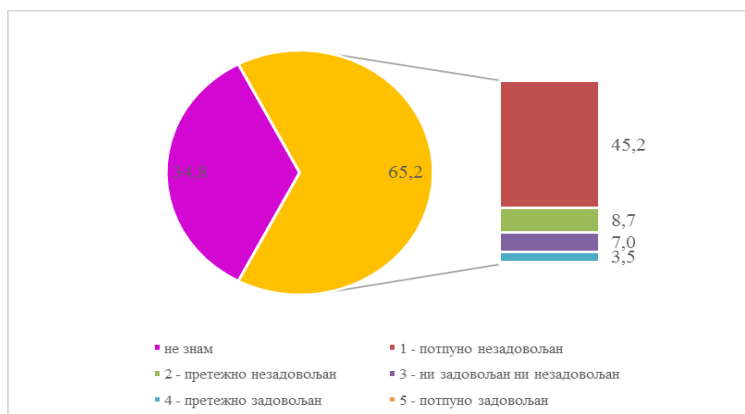
Графикон 15. Квалитет здравствене заштите (%)

Услугом и радом службе за *социјални рад* задовољно је 13,0% испитаника, док 40% њих сматра је социјална заштита у општини Тител на незадовољавајућем нивоу.

На питање о капацитетима и квалитету домова за стара лица оцену није дало је 34,8% испитаника. Добијени резултат упућује на закључак да грађани нису информисани у вези са овим питањем и/или да се услуге домова за стара лица слабо користе. У оквиру пружених одговора, 53,9% испитаника сматра да су капацитети и квалитет услуга у постојећим објектима незадовољавајући (Графикон 14), истичући у коментарима да нема адекватних објеката за негу старих лица, као ни организоване помоћи за негу старих лица у кући.

Графикон 16. Услуга домова за стара лица (%)

Системом предшколског, основног и средњег *образовања* испитаници су, генерално гледано, задовољни али истичу да би постојеће објекте требало реновирати, уредити и

опремити савременим наставним средствима. Бројем и стањем објеката, доступности, квалитетом услуге у вртићима задовољно је 51,3% испитаника. Мрежом и квалитетом основног образовања задовољно је 47% испитаника, док је средњошколским образовањем задовољно 45,2%. Испитаници истичу потребу отварања виших и/или високошколских установа на подручју општине Тител, чиме би се смањио одлив младих лица. Образовањем одраслих незадовољно је 60% испитаника.

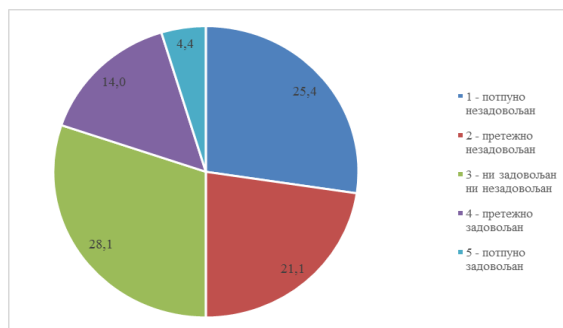
Графикон 17. Образовни систем (број и капацитети школа, стање објеката, квалитет услуга)

Постојећом спортском инфраструктуром задовољно је 27,8% испитаника, док се 40% њих изјаснило као незадовољно. У коментарима се истиче проблем непостојања спортске хале као и констатације да су услуге у области спорта на веома ниском нивоу.

Да је област културе неразвијена указује 46,5% испитаника који су незадовољни постојећим капацитетима објеката културе и њиховом услугом. За 18,4% испитаника инфраструктура и живот у области културе у Тителу су на задовољавајућем нивоу, док 28,1% њих није ни задовољно ни незадовољно (Графикон 18).

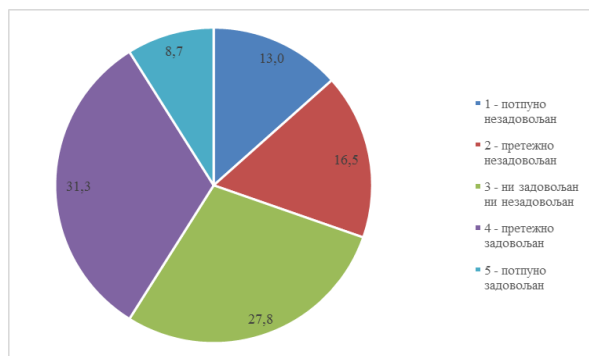
Графикон 18. Стање и квалитет објеката и услуга у области културе (%)

ЖИВОТНА СРЕДИНА

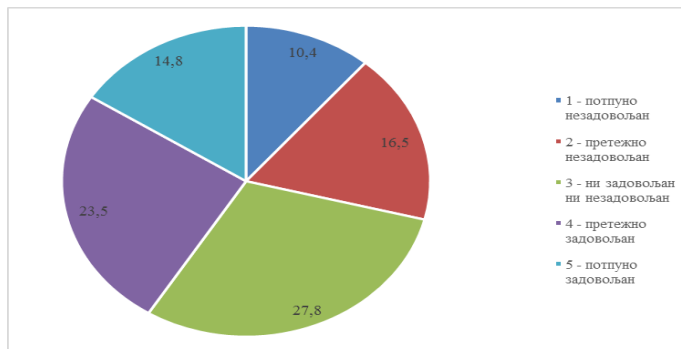
Просечна оцена квалитета животне средине и информисаности грађана о квалитету појединих сегмената у области животне средине је 2,6. Према мишљењу 40% учесника анкете, стање животне средине у општини Тител је на задовољавајућем нивоу, док 30% њих сматра да је брига о здрављу окружења незадовољавајућа. Преостали део испитаника није ни задовољан ни незадовољан (Графикон 19). Око 38% испитаника је претежно до потпуно незадовољно информисањем о надлежностима, раду и активностима у вези са квалитетом и заштитом животне средине, док је 26,1% задовољно у вези са информисаношћу у овој области.

Графикон 19. Општа оцена квалитета животне средине (%)

Квалитетом ваздуха задовољно је 38% испитаника (Графикон 20), док је информисањем о надлежностима, раду и активностима у погледу заштите и квалитета ваздуха на подручју Општине задовољно свега 25% испитаника.

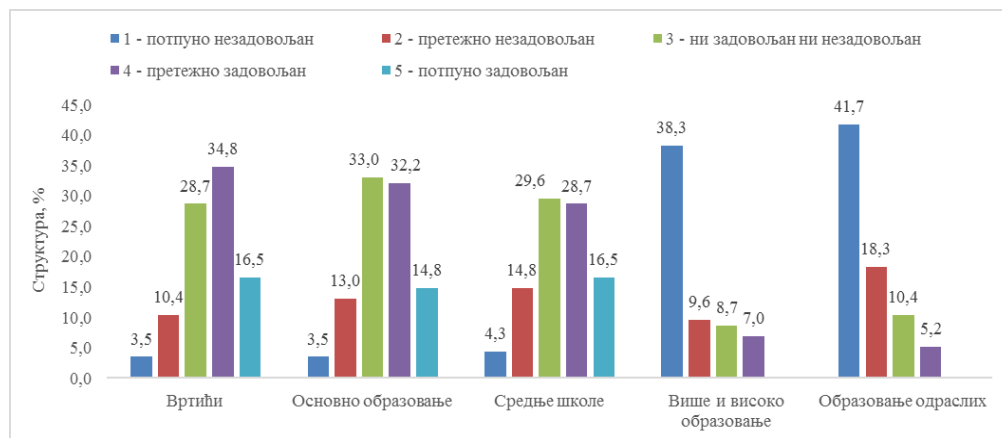
Графикон 20. Задовољност квалитетом ваздуха (%)

Када је у питању ниво буке, одговори учесника анкете су подељени. Да је ниво буке у месту становања је задовољавајући сматра 35,7% учесника анкете, умерено до потпуно незадовољно постојећим стањем је 26,9% учесника анкете, док је 37,4% сматра да је ниво буке умерен. Информисаношћу о надлежностима, раду и активностима у погледу нивоа буке на подручју Општине задовољно је 27% испитаника, док је 33,9% незадовољно.

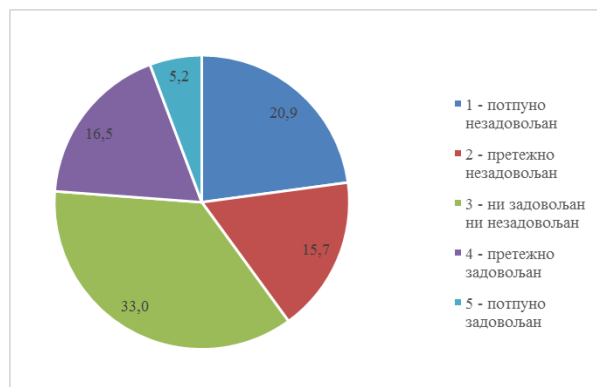
Ставови испитаника према **информисању о надлежностима, раду и активностима** у погледу управљања комуналним отпадом на подручју Општине такође су подељени (Графикон 21). Наиме, по 30% испитаника је задовољно, умерено задовољно и незадовољно степеном информисаности по овом питању. Са друге стране, готово половина испитаника, тачније 47,8% њих је незадовољно информисањем о надлежностима, раду и активностима у погледу одвођења и пречишћавања отпадних вода из домаћинства. Слична структура одговора добијена је и код испитивања ставова према информисању о надлежностима, раду и активностима у погледу управљања отпадом пореклом из привреде или индустрије.

Графикон 21. Информисање о надлежностима, раду и активностима у погледу управљања комуналним отпадом на подручју Општине

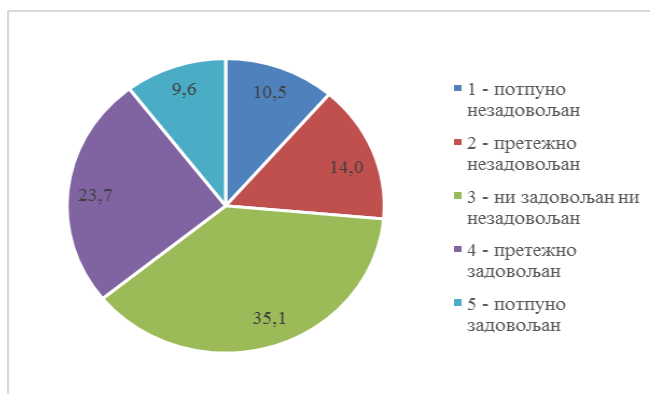
Ценом услуге водоснабдевања и одвођења отпадних вода учесници анкете су углавном задовољни, обзиром да је претежно до потпуно задовољних 21,7%, а умерено задовољних 33,0%. Ценом ове услуге незадовољно је 36,6% од укупног броја анкетираних (Графикон 22).

Графикон 22. Цена услуге водоснабдевања и одвођења отпадних вода (%)

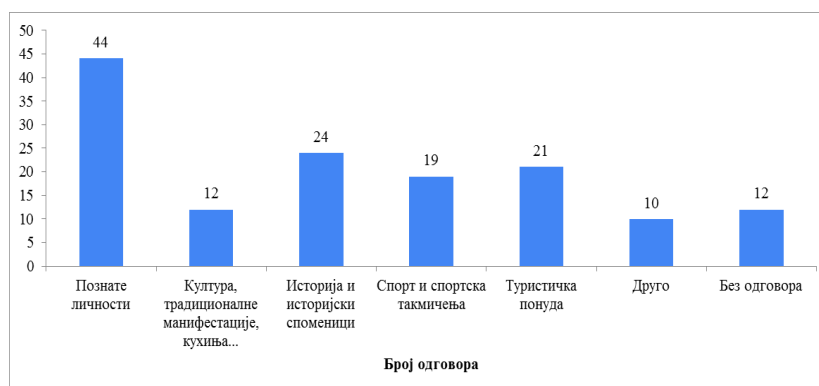
Цена услуге сакупљања и одношења чврстог отпада задовољавајућа је за 33,3% испитаника, незадовољно је 24,6% укупног броја испитаника, док је умерено задовољно 35,1% учесника анкете (Графикон 23).

Графикон 23. Цена услуге сакупљања и одношења чврстог отпада (%)

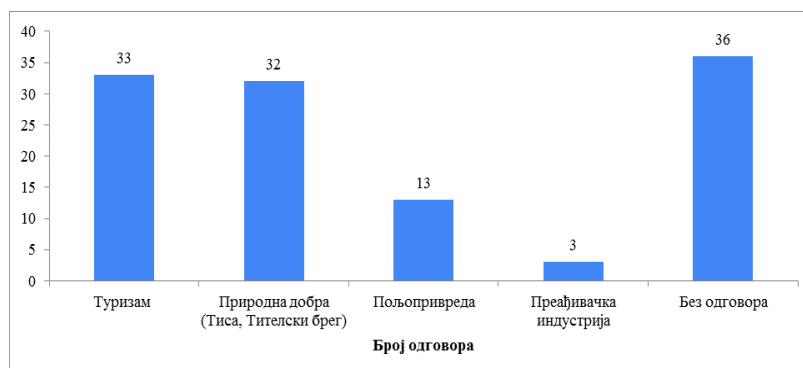
На питање да заокруже највише три понуђена одговра **по чему други препознају општину Тител**, највећи број испитаника је означио да су то познате личности (44), затим историја и историјски споменици (24), туристичка понуда и спортска такмичења (21) (Графикон 24). Дванаест испитаника није одговорило на ово питање, док 10 њих сматра да је то ипак нешто друго, преваходно природни ресурси попут специјалног резервата природе Тителски брег и реке Тисе.

Графикон 24. По чему други препознају општину Тител?

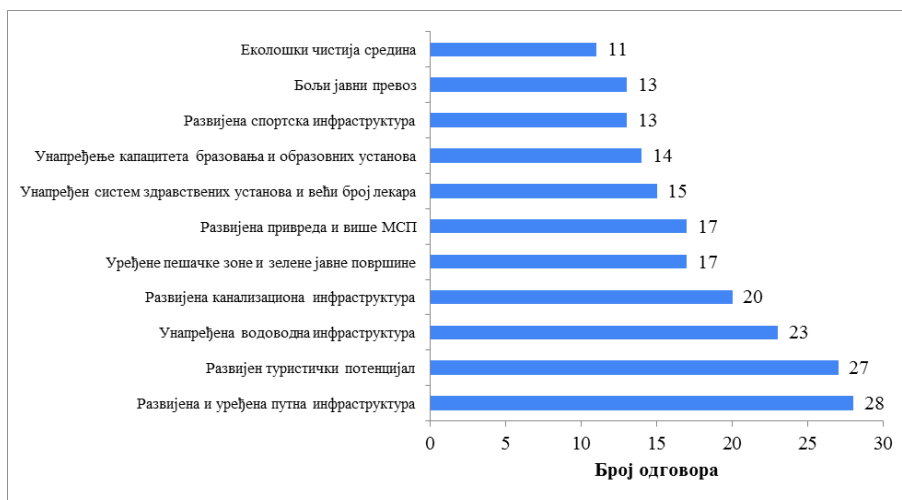
Чак 36 учесника анкете, односно 31,3% испитаника, није одговорило на питање „који су највећи неискоришћени развојни потенцијали општине Тител ?“. У оквиру добијених одговора, највећи број се изјаснио да је то туристички потенцијал (33), односно природна добра (32). Тринаест испитаника сматра да је пољопривреда кључни неискоришћени потенцијал Општине, док 3 испитаника сматрају да су то капацитети прерађивачке индустрије (Графикон 25).

Графикон 25. Који су највећи неискоришћени развојни потенцијали општине Тител?

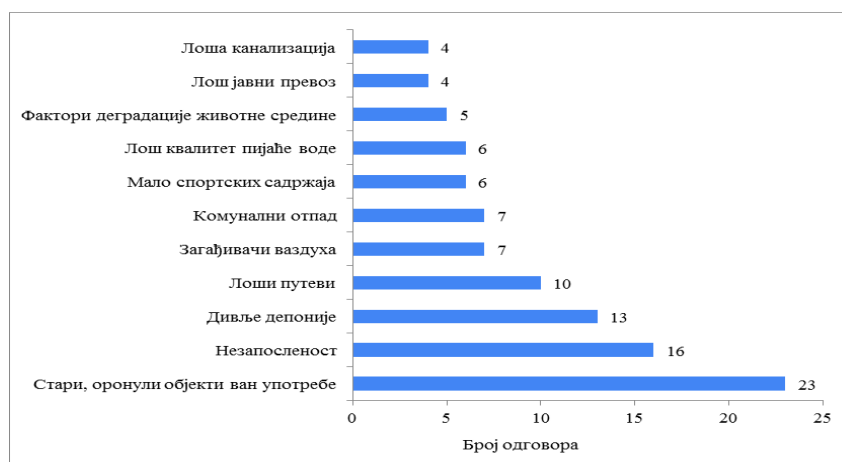
Општину Тител у 2030. години највећи број учесника анкете види као инфраструктурно уређену средину (60), са развијеном мрежом путева (28) и искоришћеним туристичким потенцијалом (27). Учесници анкете желе да Тител буде економски развијена општина (17), са унапређеним системом здравствене заштите (15) и образовања младих (14), квалитетном услугом јавног превоза (13) и еколошки чиста средина пожељна за живот (11) (Графикон 26).

Графикон 26. Како бисте желели да Општина изгледа 2030. године?

Оно што учесници анкете не желе у својој Општини до 2030. године јесу оронули објекти који руже слику градске али и сеоских средина, као и стари објекти који су ван употребе. Испитаници предлажу њихово реновирање или уклањање. Елиминисање незапослености и дивљих депонија, унапређење путне мреже, уклањање комуналног отпада и решавање проблема загађивања ваздуха такође су жеља великог броја учесника анкете (Графикон 27).

Графикон 27. Шта не бисте желели да буде присутно 2030. године у Општини?

Као приоритетну област улагања и развоја у Општини испитаници пре свега виде сектор МСП (47 гласова), који има потенцијал запошљавања и отварања нових радних места. Сектор пољопривреде (36 гласова) је следећа приоритетна област за улагање и унапређење, а онда следи животна средина (35 гласова) где су горућа питања унапређење квалитета воде и ваздуха. Улагање у развој туризма је на средини лествице приоритета до 2030. године, иако је тај сектор препознат као кључни неискоришћени потенцијал Општине. Унапређење

инфраструктуре (водовод, канализација, путна, пословна инфраструктура и сл.) је према броју одговора испитаника, на самом дну лествице приоритета улагања до 2030. године (Графикон 28).

Графикон 28. Шта би требало да буду приоритети Општине за улагања јавног и приватног сектора

4. ПРЕПОРУКЕ

4.1. Препоруке у области економског развоја

4.1.1. Подршка развоју сектора малих и средњих предузећа и предузетништва

За побољшање пословног амбијента од кључног је значаја да се **смање фискални и парафискални намети**, а посебан проблем представљају скривени парафискални намети. Смањивање парафискалних намета на локалном нивоу (таксе, накнаде) за start-up предузетнике из осетљивих категорија као што су жене, млади у старосној доби од 18-30 година, као и тешко запошљиве категорије односно старији од 45 година, могу повећати могућност опстајања предузећа у раним фазама развоја. Намети се могу смањити или укинати у првим годинама пословања предузећа.

Осим пореских олакшица, за развој сектора МСП важна је и **нефинанијска помоћ** општине у смислу пружања саветодавне подршке (помоћ у изради бизнис планова и припреми start-up апликација) као и формирање виртуелног "one stop shop" портала.

Већи број МСП допринео би смањивању незапослености и повећању могућности промене посла, што је према мишљењу испитаника кључни чинилац економског развоја општине Тител.

4.1.2. Унапређење система субвенционисања пољопривреде са нивоа општине

Односи се на циљану новчану подршку оним секторима пољопривреде у којима постоје потенцијали развоја који нису адекватно искоришћени. Мере подршке различитим секторима пољопривреде успешно се могу реализовати кроз субвенционисање набавке опреме и механизације у производњи и преради, наваку квалитетних приплодних грла, подршку систему сертификације и кредитну подршку.

4.1.3. Унапређење туристичке понуде и туристичких производа

За унапређење сектора туризма неопходно је креирање јединствене туристичке понуде општине Тител, дефинисање мера за подршку развоју туристичке понуде (природне лепоте, културно-историјско наслеђе и манифестације), као и дефинисање мера подршке за уређење туристичке инфраструктуре. Подршком организовању традиционалних манифестација на подручју Општине, затим учешћу на регионалним, националним и међународним манифестацијама и сајмовима туризма, као и организовању спортских и излетничких капмова допринело би се промоцији и повећању туристичког потенцијала Општине.

4.2. Препоруке у области физичке инфраструктуре

4.2.1. Унапређење комплетне физичке инфраструктуре

Реконструкција и проширење водоводне мреже, изградња канализационог система са могућношћу пречишћавања отпадних вода из домаћинства, ширење гасоводне мреже и унапређење услуге снабдевања гасом, као и реконструкција постојеће путне мреже и изградња нових путева, нарочито у сеоским срединама.

Предлози за унапређења физичке инфраструктуре треба да буду утемељени на реалном финансијском оквиру, те је грађанима потребно приближити оквир локалног буџета, затим потенцијале његових промена, развоја, повећања или смањења, као и да се у складу са тим разумеју и ограничења приликом формулисања политике развоја.

Такође, како би грађани били информисани о плановима и фазама изградње и унапређења физичке инфраструктуре, потребно је да Општина путем доступних средстава информисања обавести кориснике како о плановима тако и о роковима за реализацију истих, посебно у оном насељима где су елементи физичке инфраструктуре у лошем стању.

4.2.2. Одржавање квалитета услуге одношења смећа из домаћинства на задовољавајућем нивоу је услуга која је упитником за грађане добила најбоље оцене!

4.2.3. Пружање саветодавне подршке за прерађивачке фирме

Подразумева пружање бесплатне саветодавне подршке у смислу давања јасних инструкција у вези са процедурама за прерађивачке фирме које би требало да уграде системе за пречишћавање вода. У том смислу веома је важно израдити и модел за израчување исплативости инвестиције, како би инвеститор био сигуран да се таква улагања исплате и да буду корисна за целу заједницу.

4.3. Препоруке у вези са облашћу друштвене инфраструктуре

4.3.1. Унапређење здравственог система кроз повећање броја лекара, отварање хитне службе у Шајкашу, реновирање постојећих објеката и набавка савремене медицинске опреме

4.3.2. Отварање виших и високошколских установа (државних и приватних) на подручју Општине, чиме би се смањио одлив младих.

4.3.3. Изградња и отварање адекватних објеката за смештај и бригу о старим лицима и успостављање организоване службе за помоћ старим лицима у кући.

4.3.4. Изградња спортке хале неопходне за одржавање спортских али и других манифестација, чиме би се допринело одржавању већег броја спортских манифестација.

4.4. Препоруке у области животне средине

4.4.1. Унапређење квалитета воде за пиће

Квалитет воде за пиће условљен је великим бројем фактора: квалитетом воде на изворишту, ефикасношћу третмана и интегритетом дистрибутивног система. Због тога је осим реконструкције и ширења дистрибутивне мреже на подручју општине Тител, неопходно спроводити редовну контролу квалитета воде на изворишту, као и контролу квалитета спроведених третмана дезинфекције. Информације које су од јавног значаја требало би да буду јавно доступне.

4.4.2. Унапређење квалитета ваздуха

Кратткороршчне мере подразумевају редовно и тачно информисање грађана о стању квалитета ваздуха на територији Општине. Неопходно је обезбедити правовремене здравствене савете и бригу за све грађане у данима када је квалитет ваздуха опасан по здравље. *Дугорочне мере* подразумевају промовисање и подстицање/субвенционисање коришћења обновљиве енергије, креирање фонда за замену грејних уређаја, стимулисање побољшање енергетске ефикасности зграда посебним сетом финансијске подршке, као и боља контрола индустријских загађивача и инсистирање на најсавременијим и најбољим технологијама за смањење емисија загађујућих материја без изузетка.

4.4.3. Унапређење система информисања грађана о надлежностима, раду и активностима у области заштите животне средине

Израда јединственог веб-сајта намењеног информисању грађана о надлежностима, раду и активностима у свим сегментима квалитета и заштите животне средине: квалитета ваздуха, нивоа буке, управљања комуналним отпадом, одвођења и пречишћавање отпадних вода из домаћинства и управљања отпадом пореклом из привреде.

На јединственој интернет платформи потребно је пружити грађанима корисне информације у смислу које јавно предузеће је надлежно у појединим областима заштите животне средине; које услове корисник треба да испуњава да би јавно предузеће пружило услугу; коме и на који начин се треба обратити у случају квара и/или изненадног престанка пружања услуге и слично.